

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Η μετακόμιση»

ΜΑΡΙΝΑ ΛΑΓΟΥΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η μετακόμιση

Δημιουργός

Μαρίνα Λάγουρη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Δημοτικού

Χρονολογία

Ιούλιος 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

«Γλώσσα Α΄ Δημοτικού», τεύχος β΄, ενότητα 8: *Άνοιξη*, υποενότητα: *Η μετακόμιση*, σ. 44

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

12 διδακτικές ώρες

Χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Κατά τον χρόνο εφαρμογής του διδακτικού σεναρίου οι μαθητές θα έχουν κατακτήσει τον μηχανισμό ανάγνωσης και γραφής σε ικανοποιητικό βαθμό, καθώς η συγκεκριμένη ενότητα του σχολικού βιβλίου στην οποία αναφέρεται το σενάριο

διδάσκεται στο τέλος του δεύτερου τριμήνου. Θα μπορούν να εκφράζουν και να γράφουν με ευχέρεια τις σκέψεις τους. Επιπλέον, θα έχουν εξοικειωθεί με τη χρήση των υπολογιστών, θα μπορούν να χρησιμοποιούν με ευχέρεια το πληκτρολόγιο και το ποντίκι, θα μπορούν να αναζητούν και να αποθηκεύουν αρχεία και να χρησιμοποιούν τα εργαλεία του κειμενογράφου. Επίσης, ως τη χρονική περίοδο εφαρμογής του σεναρίου, οι μαθητές θα έχουν ασκηθεί στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας και θα μπορούν να δουλεύουν σε ομάδες συνεργαζόμενοι αρμονικά και εποικοδομητικά.

Ο εκπαιδευτικός για την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου θα πρέπει να γνωρίζει τη χρήση των λειτουργιών του Microsoft Office, την αναζήτηση στο διαδίκτυο και τη χρήση των λογισμικών που θα χρησιμοποιήσει. Θα πρέπει να έχει εξοικειώσει τους μαθητές του στην ομαδοσυνεργατική εργασία και στη χρήση των λογισμικών που θα χρησιμοποιήσουν πριν την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου. Επιπλέον, θα πρέπει να έχει φροντίσει για την εγκατάσταση του υλικού και των λογισμικών που χρειάζονται για την υλοποίηση του διδακτικού σεναρίου τόσο στους υπολογιστές των μαθητών όσο και στον υπολογιστή της τάξης.

Ως προς την υλικοτεχνική υποδομή, για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτείται η ύπαρξη βιντεοπροβολέα ή διαδραστικού πίνακα, σύνδεση στο διαδίκτυο και αριθμός υπολογιστών όσες και οι ομάδες εργασίας των μαθητών.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο είναι πρωτότυπο στη σύλληψη.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές, με αφορμή το κείμενο και τις δραστηριότητες της υποενότητας *Μετακόμιση* της ενότητας *Άνοιξη* του σχολικού εγχειριδίου «Γλώσσα Α΄ Δημοτικού», θα έρθουν σε επαφή με τους χάρτες, έντυπους και ηλεκτρονικούς. Θα κατανοήσουν τη χρησιμότητα των ονομάτων στους δρόμους και θα φτιάξουν τον δικό τους ψηφιακό διαδραστικό χάρτη.

Στόχος του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου είναι να μάθουν να χρησιμοποιούν έντυπους και ψηφιακούς χάρτες για την εύρεση των δρόμων της πόλης τους, να βρίσκουν τις διαδρομές που τους ζητούνται σε αυτούς και να δίνουν προφορικά και γραπτά τις απαραίτητες οδηγίες κατεύθυνσης. Να καλλιεργήσουν τον προφορικό και τον γραπτό λόγο και να χρησιμοποιούν τα σωστά ρήματα (χρόνο, έγκλιση, πρόσωπο) και τις σωστές οδηγίες κατά τη σχεδίαση διαδρομών.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι άνθρωποι από τα αρχαία χρόνια σχεδίαζαν ό,τι υπήρχε πάνω στην επιφάνεια της γης και τους ενδιέφερε (βουνά, ποτάμια, σπίτια, αγρούς). Τα πρώτα απλοϊκά σχέδια εξελίχτηκαν σταδιακά με το πέρασμα των χρόνων και δημιουργήθηκαν οι σημερινοί χάρτες, γενικοί (πολιτικοί, γεωμορφολογικοί) και θεματικοί (αστικοί, οδικοί, αρχαιολογικοί, ιστορικοί, κλιματικοί, κ.ά). Κάθε χάρτης περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες και εξυπηρετεί διαφορετικές ανάγκες.

Στις μέρες μας οι χάρτες χρησιμοποιούνται ως εργαλείο στην επιστημονική έρευνα και στην καθημερινή ζωή, μας βοηθούν να αντιληφθούμε τον κόσμο πέρα από την άμεση εμπειρία, διευκολύνουν την ανακάλυψη νέων πληροφοριών και ενισχύουν τη συνειδητοποίηση των πολλαπλών σχέσεων μεταξύ πολλών αντικειμένων (Uttal 2000· Chiodo 1993), χρησιμοποιούνται ως εποπτικά μέσα στο σχολείο, παρουσιάζονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και εντάσσονται ενεργά σε ποικίλες ανθρώπινες δραστηριότητες (Lambrinos 2001).

Έρευνες που έγιναν κατά την τελευταία δεκαετία έδειξαν ότι τα παιδιά από την προσχολική ηλικία είναι ικανά να διαβάζουν και να χρησιμοποιούν χάρτες (Anderson & Vasconcellos 1995), να αναπτύσσουν νοητικούς χάρτες, οι οποίοι ανταποκρίνονται στη χωρική δομή του περιβάλλοντος και να τους αποδίδουν σε απτή μορφή (Davis 1999). Παιδιά των πρώτων τάξεων του δημοτικού μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορα είδη χαρτών όπως είναι οι θεματικοί (Trifonoff 1995), να αναγνωρίζουν σύμβολα σε εικονογραφικούς και αφαιρετικούς χάρτες (Anderson 1996), σε οδικούς χάρτες και αεροφωτογραφίες (Ottosson 1988), να διαβάζουν και να χρησιμοποιούν πληροφορίες σε χάρτες μεγάλης κλίμακας για τον εντοπισμό θέσεων και την εύρεση μιας διαδρομής στον χώρο (Bluestein & Acredolo 1979· Freundschuh 1990). Έρευνες στον ελλαδικό χώρο επισημαίνουν την ανάγκη διδασκαλίας του χάρτη από τις μικρές ηλικίες (Λαμπρινός & Στεφανής 1996).

Όταν τα παιδιά χρησιμοποιούν χάρτες, πρέπει να συσχετίζουν την κάτοψη μιας περιοχής με το περιβάλλον που εκείνη αναπαριστά (Blades & Spencer 1987). Οι αεροφωτογραφίες θεωρούνται ως αποτελεσματικό μέσο, οι οποίες χωρίς να αποτελούν αφηρημένες και συμβολικές παραστάσεις, θυμίζουν με πιστότητα τον γεωγραφικό χώρο. Οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν επιτρέψει την αποτύπωση του χώρου με αεροφωτογραφίες και δορυφορικές εικόνες, οι οποίες ενσωματώνονται σε σύγχρονα προγράμματα χαρτογραφικής εκπαίδευσης (Klonari 2012).

Έχει υποστηριχθεί από πολλούς ερευνητές ότι οι τρισδιάστατοι χάρτες βοηθούν τους μαθητές στην καλύτερη κατανόηση του χώρου, στην ανάπτυξη της ικανότητας του προσανατολισμού, της αντίληψης της απόστασης και στην ανάπτυξη ικανότητας σύνδεσης με τις εμπειρίες και τα βιώματά τους (Αποστολοπούλου 2012). Η κατανόηση του γεωγραφικού χώρου είναι προφανής στόχος της εκπαίδευσης και αποτελεί ένα σύνολο γνώσεων απαραίτητων σε πολλές και ποικίλες δραστηριότητες, τόσο των παιδιών όσο και των ενηλίκων.

Τα μικρά παιδιά μαθαίνουν και οικοδομούν τη γνώση μέσα από την εμπειρία. Η κατανόηση ενός χάρτη και η ικανότητα χρήσης και ανάγνωσής του είναι πολύ

σημαντικά, γιατί βοηθούν το παιδί να κατανοήσει και άλλα σημαντικά στοιχεία όπως: την απόσταση, τη συμβολική αναπαράσταση, την κλίμακα, την κατεύθυνση και το ότι μια εικόνα μπορεί να δείχνει διαφορετική ενώ αναπαριστά το ίδιο πράγμα.

Οι μαθητές από την πρώτη τάξη του δημοτικού χρησιμοποιώντας κατάλληλα προγράμματα στον ηλεκτρονικό υπολογιστή μπορούν να συμμετέχουν στον σχεδιασμό θεματικών χαρτών στο στάδιο του συμβολισμού (Μιχαηλίδου, Φιλιππακοπούλου, Νάκος, Σταματόπουλος 2000).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- να καλλιεργήσουν δεξιότητες προσανατολισμού και ανάγνωσης χάρτη
- να αποκτήσουν δεξιότητες ανάλυσης, σύγκρισης και ερμηνείας δεδομένων
- να αντιληφθούν την έννοια της κλίμακας και τις αποστάσεις μεταξύ διαφόρων περιοχών
- να εξοικειωθούν με τον αστικό χάρτη της πόλης τους
- να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση του χάρτη με τον κατευθυντικό λόγο
- να μάθουν να συνεργάζονται για την επίτευξη κοινού σκοπού
- να εξωτερικεύουν τις σκέψεις τους και να τις μοιράζονται με τους γύρω τους
- να θέτουν το κείμενό τους προς κρίση και αξιολόγηση
- να κατανοήσουν την αναγκαιότητα των οδών και των αριθμών στους δρόμους
- να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα κατάκτησης της ικανότητας ανάγνωσης χάρτη στην καθημερινή τους ζωή

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- να ασκηθούν στον προφορικό και γραπτό λόγο
- να διατυπώνουν με άνεση τις σκέψεις τους

- να χρησιμοποιούν σωστά τους χρόνους και τους τύπους των ρημάτων
- να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους
- να ασκηθούν στις οδηγίες κατεύθυνσης (κατευθυντικός λόγος) και προσανατολισμού
- να παράγουν μονοτροπικό και πολυτροπικό κείμενο

Γραμματισμοί

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- να αποκτήσουν βασικές γνώσεις χρήσης Η/Υ
- να εξοικειωθούν με τις λειτουργίες του επεξεργαστή κειμένου
- να έρθουν σε επαφή με το διαδίκτυο και την αναζήτηση πληροφοριών
- να μάθουν να εισάγουν έγγραφα, εικόνες, ήχους σε ηλεκτρονικές εφαρμογές
- να εξοικειωθούν με τη διαδραστική πλοήγηση ενός γεωγραφικού λογισμικού
- να εξοικειωθούν με τη χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων και εφαρμογών και να δουν τις διευρυμένες δυνατότητες που προσφέρουν ([Google Earth](#) και [Google Maps](#), οπτικοποίηση και προσομοίωση, έννοιες προσανατολισμού, κλίμακας, αλληλεπιδραστικούς χάρτες, δορυφορικές εικόνες κ.ά)
- να χρησιμοποιήσουν λογισμικό δημιουργίας ψηφιακού χάρτη
- να γνωρίσουν τη λειτουργικότητα της εικόνας και του ήχου σε πολυτροπικές εφαρμογές
- να μάθουν να αποθηκεύουν και να εκτυπώνουν τα αρχεία τους

Διδακτικές πρακτικές

Βιωματική μάθηση

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Ανακαλυπτική-Συνεργατική μάθηση

Εργασία στην ολομέλεια

Χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία του σεναρίου θα αποτελέσει η ενότητα *Άνοιξη* («Γλώσσα Α΄ Δημοτικού», β΄ τεύχος) και συγκεκριμένα η υποενότητα *Η μετακόμιση* (σ. 44), καθώς και οι εργασίες της αντίστοιχης υποενότητας του βιβλίου και του τετραδίου εργασιών (τεύχος β΄, σ. 43).

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνδέεται με την ενότητα *Άνοιξη* («Γλώσσα Α΄ Δημοτικού», β΄ τεύχος) και πιο συγκεκριμένα με την υποενότητα *Η μετακόμιση*. Το σενάριο είναι συμβατό με τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών της [Ελληνικής Γλώσσας](#), καθώς οι στόχοι τους συμπεριλαμβάνονται σε αυτό και οι δραστηριότητες οι οποίες προτείνονται περιέχονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα και στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο διδακτικό σενάριο οι ΤΠΕ θα αξιοποιηθούν με τη χρήση

- επεξεργαστή κειμένου, ο οποίος θα χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή γραπτού λόγου
- του διαδικτύου, για την αναζήτηση πληροφοριών
- οπτικοακουστικού υλικού
- λογισμικού παρουσίασης
- προγράμματος δημιουργίας ψηφιακού διαδραστικού χάρτη

Κείμενα

Από το σχολικό βιβλίο «Γλώσσα Α΄ Δημοτικού»

[Η μετακόμιση](#), β΄ τεύχος, σ. 44

Εκπαιδευτικά λογισμικά – εφαρμογές

Μηχανή αναζήτησης www.google.gr/

Πρόγραμμα <http://www.googleearth.com/>

Πρόγραμμα <http://maps.google.com/>

Πρόγραμμα δημιουργίας ψηφιακού διαδραστικού χάρτη <http://www.umapper.com/>

Ιστοσελίδες

[Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής Τριανταφυλλίδη](#)

[Είδη χαρτών από παλιά ως σήμερα](#) από την ιστοσελίδα <http://eclass31.weebly.com/>

[Ιστορική αναδρομή χαρτών της Θεσσαλονίκης](#) από την ιστοσελίδα Ψηφιοποίησης – Τεκμηρίωσης πολιτιστικών τεκμηρίων του Δήμου Θεσσαλονίκης <http://culture.thessaloniki.gr>

[Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης](#) από την ιστοσελίδα <http://www.mapgreece.gr/>

[Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης](#) από την ιστοσελίδα <http://www.saloniki.org/>

[Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης](#), με δυνατότητες πλοήγησης στην ιστοσελίδα <http://www.youdrive.gr/>

[Αεροφωτογραφίες Θεσσαλονίκης](#) από την ιστοσελίδα <http://www.airphotos.gr/>

Εικονικός Οδηγός Πόλης της Θεσσαλονίκης <http://www.thessaloniki360.com/>

Βίντεο

«[Θεσσαλονίκη 1917 – Σήμερα](#)», βίντεο του Β. Παπαδόπουλου

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η & 2η διδακτικές ώρες (Εργασία στην ολομέλεια)

Την πρώτη διδακτική ώρα, μετά την ανάγνωση και επεξεργασία του κειμένου «[Η μετακόμιση](#)» («Γλώσσα Α΄ Δημοτικού», β΄ τεύχος), οι μαθητές θα υλοποιήσουν την εργασία που τους ζητείται από το βιβλίο. Το ζητούμενο της συγκεκριμένης εργασίας θα αποτελέσει την αφορμή για την εφαρμογή του διδακτικού σεναρίου.

Στην ολομέλεια της τάξης διαβάζεται η εκφώνηση της εργασίας που ζητά από τους μαθητές να βρουν στον χάρτη που απεικονίζεται στο βιβλίο τους τον δρόμο που θα ξεφορτώσει ο οδηγός του φορτηγού τα πράγματα. Ο εκπαιδευτικός ρωτά τους

μαθητές αν ξέρουν τι είναι ο χάρτης και για ποιο λόγο τον χρησιμοποιούμε. Θα ξεκινήσει συζήτηση, στην οποία θα αναφέρουν οι μαθητές τι πιστεύουν ότι είναι ο χάρτης, πού νομίζουν ότι τον χρησιμοποιούμε και αν έχουν δει ή χρησιμοποιήσει χάρτες. Ο εκπαιδευτικός δε θα περιμένει να δώσουν οι μαθητές ολοκληρωμένη απάντηση και αφού εκφράσουν την άποψή τους θα τους προτρέψει να ψάξουν στο [ηλεκτρονικό λεξικό](#). Η αναζήτηση γίνεται στον κεντρικό υπολογιστή της τάξης, με δύο μαθητές να αναλαμβάνουν να γράψουν και να βρουν την ερμηνεία της λέξης «χάρτης». Οι υπόλοιποι μαθητές παρακολουθούν την αναζήτηση από τον προτζέκτορα. Διαβάζεται η ερμηνεία της λέξης, καθώς και τα είδη των χαρτών που αναφέρονται. Ο εκπαιδευτικός βοηθάει να κατανοήσουν οι μαθητές τις λέξεις «αποτύπωση» και «σμίκρυνση» που αναφέρονται στον ορισμό του χάρτη.

Στην συνέχεια ανοίγει την παρουσίαση «Χάρτες» (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού). Παρουσιάζει και τα είδη των χαρτών που αναφέρθηκαν προηγουμένως και γίνεται συζήτηση αναφέροντας ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους. Κατά την παρουσίαση των χαρτών ρωτάει τους μαθητές να υποθέσουν για ποιο λόγο χρησιμοποιούμε τον κάθε χάρτη και αποσαφηνίζεται η κάθε χρήση.

Ο εκπαιδευτικός αναφέρει ότι οι χάρτες δεν είχαν πάντα την ίδια μορφή αλλά σταδιακά εξελίχθηκαν και συνεχίζουν να εξελίσσονται και στις μέρες μας. Προβάλλει τις ιστοσελίδες για την [ιστορική εξέλιξη των χαρτών](#) και [τα είδη των χαρτών από παλιά ως σήμερα](#). Θα ακολουθήσει συζήτηση, όπου ο εκπαιδευτικός θα ενθαρρύνει τους μαθητές να παρατηρήσουν τους πρώτους χάρτες που δημιούργησαν οι άνθρωποι και τους μετέπειτα και να βρουν τις αλλαγές που υπάρχουν και σε ποιους λόγους πιστεύουν ότι οφείλονται.

3η - 4η διδακτικές ώρες (Εργασία στην ολομέλεια και σε ομάδες)

Ο εκπαιδευτικός προβάλλει στην ολομέλεια τον αστικό χάρτη της πόλης που βρίσκεται το σχολείο, στην προκειμένη περίπτωση της [Θεσσαλονίκης](#). Ρωτάει τους μαθητές αν αναγνωρίζουν την περιοχή που δείχνει ο χάρτης. Μερικοί θα την

αναγνωρίσουν, καθώς την έχουν ξαναδεί σε άλλο μάθημα (της Μελέτης), και στη συνέχεια θα ρωτήσει: «για ποιο λόγο χρησιμοποιούμε αυτόν τον χάρτη;». Την απάντηση θα τη γνωρίζουν οι περισσότεροι μαθητές, οι οποίοι αναμένεται να απαντήσουν: «για να βρούμε τους δρόμους και τα σπίτια ή τα κτίρια που ψάχνουμε». Ο εκπαιδευτικός επιβεβαιώνει ότι είναι ο χάρτης της Θεσσαλονίκης, τους αναφέρει ότι ο χάρτης αυτός ονομάζεται «αστικός» και τον χρησιμοποιούμε για να βρούμε ό,τι ψάχνουμε στην πόλη, δρόμους, κτίρια, θέατρα, μουσεία κ.ά.

Στη συνέχεια, μοιράζει εκτυπωμένο τον αστικό χάρτη, εστιασμένο στην περιοχή του σχολείου, και τους ζητά να δουλέψουν σε ομάδες, για να βρουν το σχολείο και να το σημειώσουν πάνω στον χάρτη (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, αρχείο «φύλλο εργασίας 1»). Τους ζητάει να σκεφτούν και να αναφέρουν πώς θα δουλέψουν, για να βρουν το σχολείο τους. Οι μαθητές αναμένεται να απαντήσουν πως θα ψάξουν να βρουν τους δρόμους που είναι γύρω από το σχολείο.

- *Και πώς θα βρείτε ποιοι δρόμοι είναι γύρω από το σχολείο; θα ξαναρωτήσει.*
- *Από τα ονόματα που έχουν οι δρόμοι, είναι η απάντηση που θα αναμένει από τους μαθητές.*

Ο εκπαιδευτικός θα ζητήσει από τους μαθητές να αναφέρουν τα ονόματα των δρόμων, αν τα θυμούνται, και τα γράφει στον πίνακα της τάξης, ώστε να μπορέσουν όλοι οι μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στην εύρεση του σχολείου στον χάρτη.

Αφού τελειώσουν την εργασία όλες οι ομάδες, μια ομάδα βρίσκει και δείχνει στον προβαλλόμενο χάρτη τον δρόμο που βρίσκεται το σχολείο ενώ οι υπόλοιπες εκφράζουν τη συμφωνία τους ή όχι και αιτιολογούν την άποψή τους.

Ο εκπαιδευτικός συνοψίζει λέγοντας ότι κατάφεραν να εντοπίσουν το σχολείο, γιατί ήξεραν την οδό που βρίσκεται το σχολείο και άρα είναι απαραίτητο όλοι οι δρόμοι να έχουν όνομα για να μπορούμε να βρούμε αυτό που ψάχνουμε και να μη χανόμαστε. Στη συνέχεια, μεγεθύνει τον χάρτη, εστιάζει σε μεγάλους δρόμους γνωστούς στους μαθητές και τους καλεί να διαβάσουν τα ονόματα των δρόμων. Ο εκπαιδευτικός τα σημειώνει και αυτά στον πίνακα. Αφού διαβάσουν τα ονόματα των

5-6 μεγαλύτερων δρόμων, τους ρωτάει να σκεφτούν πώς άραγε παίρνουν οι δρόμοι τα ονόματά τους και τι να σημαίνουν τα ονόματα αυτά. Οι μαθητές αναμένεται να εκφράσουν διάφορες απόψεις. Στόχος είναι η καλλιέργεια του προφορικού λόγου, και γι' αυτό ενθαρρύνονται να μιλήσουν όλοι οι μαθητές.

Ο εκπαιδευτικός, στο τέλος, προτρέπει τους μαθητές να ανακαλύψουν τι σημαίνουν τα ονόματα των δρόμων του σχολείου. Η κάθε ομάδα επιλέγει το όνομα ενός δρόμου και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού στην ολομέλεια της τάξης αναζητά τη σημασία του στη [μηχανή αναζήτησης Google](#). Οι υπόλοιπες ομάδες παρακολουθούν από την προβολή και συμμετέχουν ενεργά εκφράζοντας τις απόψεις και τις απορίες τους.

5η - 6η διδακτικές ώρες (Εργασία σε ομάδες)

Οι μαθητές βρίσκονται στην αίθουσα της πληροφορικής και θα δουλέψουν σε ομάδες των 4 ατόμων. Ο εκπαιδευτικός τους δίνει τον εκτυπωμένο αστικό χάρτη που είχαν δουλέψει στο προηγούμενο δίωρο και τους καλεί να ανοίξουν τον υπολογιστή όπου θα βρουν στον φάκελό τους το φύλλο εργασίας 2 στο οποίο θα αναγράφονται οι οδηγίες για κάθε ομάδα (βλ. σχετικά αρχεία στον φάκελο συνοδευτικού υλικού). Η κάθε ομάδα, σύμφωνα με το φύλλο εργασίας που θα έχει, θα πρέπει να καθοδηγήσει έναν επισκέπτη από το σημείο που βρίσκεται στο σχολείο. Χρησιμοποιώντας τον κειμενογράφο του υπολογιστή, θα γράψουν στο φύλλο εργασίας τις οδηγίες για να τον κατευθύνουν, συμβουλευόμενοι τον χάρτη, βάζοντας τα ρήματα στη σωστή μορφή και χρησιμοποιώντας κατευθυντήριες λέξεις. Ο εκπαιδευτικός καθ' όλη τη διάρκεια βρίσκεται κοντά στους μαθητές βοηθώντας τους σε ό,τι χρειαστούν. Ελέγχει τα κείμενα των μαθητών που τελειώνουν κάνοντας τις απαραίτητες διορθώσεις σε ορθογραφία και σύνταξη και καλεί τους μαθητές να τις ενσωματώσουν στο κείμενό τους. Στο τέλος, θα το αποθηκεύσουν στον φάκελό τους. Αφού τελειώσουν όλες οι ομάδες, ο εκπαιδευτικός δείχνει πώς θα εκτυπώσουν το φύλλο με τις οδηγίες.

Βοηθάει και ξαναδείχνει τη διαδικασία της εκτύπωσης σε όσες ομάδες δεν την κατάλαβαν.

Στην ολομέλεια η κάθε ομάδα παρουσιάζει την εργασία που είχε δείχνοντας στον χάρτη, το σημείο που βρισκόταν ο επισκέπτης και διαβάζουν τις οδηγίες που του έδωσαν, για να βρει το σχολείο. Ο εκπαιδευτικός επεμβαίνει και βοηθάει όπου χρειάζεται και κρίνει απαραίτητο.

7η - 8η διδακτικές ώρες (Εργασία στην ολομέλεια και σε ομάδες)

Εργαζόμενοι σε ολομέλεια, ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές και άλλες μορφές αστικού χάρτη της Θεσσαλονίκης ή άλλης πόλης, στις οποίες αναγράφονται περισσότερες [πληροφορίες](#), εικόνες των σημαντικών [τοποθεσιών πάνω στον χάρτη](#), περιήγηση και [δραστηριότητες της πόλης](#). Αφού προβληθούν και επεξεργαστούν τους παραπάνω χάρτες, ο εκπαιδευτικός ρωτά τους μαθητές, αν εντόπισαν διαφορές από τους προηγούμενους χάρτες που είχαν δει, ποιους θεωρούν καλύτερους, πιο χρήσιμους και για ποιο λόγο.

Στη συνέχεια, προβάλλει τις ιστοσελίδες [Θεσσαλονίκη360](#) και [Youdrive](#) που δείχνουν χάρτες με ευρετήρια διαδρομών. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στους μαθητές τον τρόπο που μπορούν να βρουν τη διαδρομή αρκεί να γνωρίζουν τις οδούς της αφετηρίας και του προορισμού και επιπλέον μπορούν να επιλέξουν αν θα πάνε με τα πόδια ή με άλλο μεταφορικό μέσο. Οι μαθητές, όπως είναι φυσικό, θα ενθουσιαστούν με την εφαρμογή και ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από μια ή περισσότερες ομάδες να αναζητήσουν μια διαδρομή που θα καθορίσουν οι άλλες ομάδες της τάξης και να διαβάσουν τις οδηγίες που θα αναγραφούν στο ευρετήριο διαδρομής του χάρτη. Στο τέλος, θα ρωτήσει τους μαθητές ποια κατά τη γνώμη τους είναι πιο εύκολη και πιο ακριβής διαδρομή: αυτή που βγάζει ο χάρτης ή αυτή που είχαν βρει μόνοι τους με βάση τον χάρτη.

9η - 10η διδακτικές ώρες (Εργασία στην ολομέλεια και σε ομάδες)

Το διδακτικό αυτό δίωρο οι μαθητές βρίσκονται στην αίθουσα της πληροφορικής. Ο εκπαιδευτικός ανοίγει στον κεντρικό υπολογιστή το λογισμικό [Google Earth](#) και δείχνει στους μαθητές πώς φαίνεται η Γη, το έδαφος, οι θάλασσες και τα ποτάμια από ψηλά καθώς και τα κτίρια [τρισδιάστατα](#). Στο σημείο αυτό, στόχος είναι οι μαθητές να αντιληφθούν πώς η Γη είναι μια σφαίρα που πάνω της βρίσκονται οι χώρες, οι ήπειροι, οι θάλασσες, τα ποτάμια και τα βουνά. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και του Google Earth, μπορούν να κατανοήσουν γιατί η Ελλάδα και όλη η Ευρώπη είναι σε όλους τους χάρτες στο πάνω μέρος τους, ενώ η Γη είναι στρόγγυλη και δεν έχει πάνω και κάτω.

Κατόπιν, προβάλλει τους διαδραστικούς χάρτες [Google Maps](#) και, εστιάζοντας στη Θεσσαλονίκη ή σε άλλη πόλη, οι μαθητές παρακολουθούν τις [φωτογραφίες](#), τις φωτογραφικές [περιηγήσεις](#) και τα βιντεάκια από τους [δρόμους](#) της πόλης. Φυσικά υπάρχει και η δυνατότητα [εύρεσης διαδρομής](#) και οι οδηγίες που είναι απαραίτητες ανάλογα με το μεταφορικό μέσο που θα επιλέξουν. Στη συνέχεια, προβάλλει τον [δορυφορικό χάρτη](#) στον οποίο φαίνονται οι δρόμοι και τα κτίρια από ψηλά, εστιάζει και αναγνωρίζουν οι μαθητές σημαντικά κτίρια, χαρακτηριστικούς δρόμους και πλατείες της πόλης (πλατεία Αριστοτέλους, Ροτόντα κ.ά).

Καλεί τους μαθητές να ανοίξουν τους υπολογιστές και να γράψουν στον περιηγητή την ηλεκτρονική διεύθυνση που τους έχει γράψει στον πίνακα, για να βρουν τον τρισδιάστατο χάρτη. Αφού οι μαθητές ανοίξουν την ιστοσελίδα, τους ζητά να εντοπίσουν το κτίριο του σχολείου. Οι μαθητές θα εντυπωσιαστούν όταν αντιληφθούν ότι φαίνεται καθαρά και η αυλή του σχολείου, όπως και άλλα μέρη που τους είναι γνωστά. Ο εκπαιδευτικός τους δείχνει και άλλες [αεροφωτογραφίες](#) της πόλης και [ένα βίντεο](#) με αεροφωτογραφίες από παλιά ως σήμερα.

Στο τέλος, ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να σκεφτούν και να αναφέρουν τις διαφορές του τελευταίου χάρτη που είδαν σε σχέση με τους προηγούμενους, αν υπάρχουν ομοιότητες μεταξύ τους ή αν είναι τελείως

διαφορετικοί, ποιος τους άρεσε περισσότερο και γιατί, ποιος τους φάνηκε πιο εύκολος και γιατί, τι τους δυσκόλεψε ή τι δεν τους άρεσε.

11η - 12η διδακτικές ώρες (Εργασία σε ομάδες και στην ολομέλεια)

Οι μαθητές δουλεύουν στην αίθουσα των υπολογιστών σε ομάδες. Ο εκπαιδευτικός τους ανακοινώνει ότι θα φτιάξουν και οι ίδιοι έναν διαδραστικό χάρτη, στον οποίο θα βάλουν τις εικόνες, τη μουσική και θα γράψουν το κείμενο που θα επιλέξουν με την ομάδα τους. Ο εκπαιδευτικός από πριν έχει αποθηκεύσει στους υπολογιστές των μαθητών, σε φάκελο, τις φωτογραφίες και τα μουσικά κομμάτια που θα χρειαστούν.

Ο εκπαιδευτικός δείχνει στον κεντρικό υπολογιστή της αίθουσας και εξηγεί πώς θα δουλέψουν, για να φτιάξουν τον διαδραστικό χάρτη. Εφαρμόζει ένα παράδειγμα, όπου τους εξηγεί όλα τα βήματα που θα κάνουν. Απαντά σε απορίες και προτρέπει τους μαθητές να βρουν και να ανοίξουν το [Umapper](#), καθώς και τον φάκελο με το υλικό που θα χρειαστούν, και να ξεκινήσουν. Ο ίδιος βρίσκεται πάντα δίπλα στους μαθητές και τους ενθαρρύνει και τους βοηθά όποτε το χρειάζονται. Στην αρχή εισάγουν τη φωτογραφία του χάρτη, στη συνέχεια τους ζητείται να εντοπίσουν το σχολείο τους, να εισαγάγουν τη φωτογραφία του σχολείου που υπάρχει στον φάκελό τους και ένα μουσικό κομμάτι. Θα γράψουν ένα μικρό κείμενο και θα σώσουν τον χάρτη που έφτιαξαν. Στο τέλος θα ανεβάσουν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού τον διαδραστικό χάρτη που δημιούργησαν στην ιστοσελίδα της τάξης ή του σχολείου.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το διδακτικό σενάριο συνοδεύεται από δύο φύλλα εργασίας, τα οποία βρίσκονται στον φάκελο του συνοδευτικού υλικού. Φτιάχτηκαν με σκοπό να βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό στην υλοποίηση του διδακτικού σεναρίου και όχι για να καθοδηγήσουν τους μαθητές. Προτείνεται, λόγω της μικρής ηλικίας των μαθητών, να δίνονται προφορικά οι οδηγίες και να υπάρχει συνεχής καθοδήγηση και βοήθεια από τον εκπαιδευτικό.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο θα μπορούσε να υλοποιηθεί διαθεματικά, καθώς υπάρχει σχετική ενότητα στο βιβλίο της Μελέτης της Α΄ τάξης.

Θα μπορούσε να αφιερωθεί περισσότερος χρόνος, αν υπάρχει δυνατότητα, ώστε οι μαθητές να εντοπίσουν και άλλα σημεία της πόλης, π.χ. πού βρίσκεται το σπίτι τους, και να φτιάξουν έναν πιο εμπλουτισμένο διαδραστικό χάρτη επιλέγοντας η κάθε ομάδα το δικό της σημείο στον χάρτη.

Μια άλλη διδακτική πρόταση θα ήταν να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με τα σήματα οδικής κυκλοφορίας για τους πεζούς και να μάθουν να περπατάνε με ασφάλεια στους δρόμους της πόλης. Θα μπορούσαν, επίσης, να φτιάξουν μια ιστορία, η οποία θα είχε ως θέμα το πώς θα οδηγούσαν έναν επισκέπτη από το σημείο αφετηρίας που βρισκόταν στον προορισμό του. Την ιστορία, αφού την ολοκλήρωναν, θα μπορούσαν να τη μετατρέψουν σε ψηφιακό κόμικ χρησιμοποιώντας το Cartoon story Maker.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η χρονική διάρκεια που προτείνεται για το σενάριο καθώς και ο σχεδιασμός της διδασκαλίας σε δίωρα είναι ενδεικτικά. Ο εκπαιδευτικός που θα υλοποιήσει το σενάριο, γνωρίζοντας τις δυνατότητες των μαθητών του, θα το τροποποιήσει, λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική της τάξης του. Επίσης, έχει τη δυνατότητα να προσθέσει ή να αφαιρέσει δραστηριότητες και να χρησιμοποιήσει διαφορετικά λογισμικά και ιστοσελίδες για την υλοποίησή τους.

Ειδικά για το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο ο εκπαιδευτικός που θα το υλοποιήσει θα αλλάξει την αναζήτηση του σχολείου εστιάζοντας τον χάρτη που θα εκτυπώσει στην περιοχή του δικού του σχολείου και, αν βρίσκεται σε διαφορετική πόλη, θα αλλάξει τις φωτογραφίες των αστικών χαρτών, τους δρόμους που θα ψάξουν οι μαθητές (φύλλα εργασίας 1 και 2) και θα πρέπει να δημιουργήσει τον φάκελο όπου θα τοποθετήσει υλικό για τον σχεδιασμό του διαδραστικού χάρτη.

Το θέμα του διδακτικού σεναρίου επιλέχτηκε με κριτήριο να επεκτείνει τις δραστηριότητες των σχολικών εγχειριδίων, να κρατήσει το ενδιαφέρον των μαθητών σε όλη τη διάρκειά του εμπλέκοντάς τους σε ενεργητικές και βιωματικές δραστηριότητες που έχουν νόημα γι' αυτούς, επιλέγοντας τρόπους προσέγγισης και έχοντας απαιτήσεις προσιτές για την ηλικία των μαθητών της Α' Δημοτικού. Οι μαθητές, καθώς έχουν μικρή ευχέρεια στη χρήση του υπολογιστή, χρειάζονται τη συνεχή παρακολούθηση και βοήθεια από τον εκπαιδευτικό.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anderson, J. M. 1996. What does that little black rectangle mean?: designing maps for the young elementary school child. In C. H. Wood, & C. P. Keller (eds.) *Cartographic Design: the Theoretical and Practical Perspectives*, Wiley & Sons., Chichester, 103-124.

Anderson, J.M. & Vasconcellos, R. 1995. Maps for and by children: possible contributions by cartographers. *Proceedings of Cartography Crossing Borders*, ICA, September 3-9, Barcelona, Spain, pp.384-392.

Αποστολοπούλου, Α. 2012. *Χαρτογραφία & Εκπαίδευση: Κατανόηση & Αξιοποίηση Δισδιάστατων και Τρισδιάστατων Χαρτών για την Ανάπτυξη της Χωρικής Αντίληψης σε Μαθητές Α/θμιας Εκπαίδευσης*. Αδημοσίευτη Δ.Δ., Μυτιλήνη: Τμήμα Γεωγραφίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Blades, M. & Spencer, C. 1987. Young children's strategies when using maps with landmarks. *Journal of Environmental Psychology*, 7, 201-217.

Bluestein, N., & Acredolo, L. 1979. Developmental changes in map-reading skills. *Child Development*, 50, 691-697.

Chiodo, J. 1993. Mental Maps: Preservice Teachers' Awareness of the World. *Journal of Geography*, 92 (3), 110-117.

Davis, J.B. 1999. Environment and curriculum designed to enhance the concept of time and space at the age of four. *Proceedings of Discovering Basic Concepts*, ICA, August 10-12, Montreal, Quebec, Canada, pp. 77-81.

Freundschuh, S. 1990. Can young children use maps to navigate?. *Cartographica*, 27(1), 54-66.

Gaines, R. 1972, Variables in color perception of young children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 14, 196-218.

Klonari, A. 2012. Primary School Pupils' Ability to Use Aerial Photographs and Maps in the Subject of Geography. *European Journal of Geography*, 3(2), 42-52.

Lambrinos, N. 2001. World Maps: A Pupil's Approach, in *Proceedings of the Third International Conference on Science Education Research in the Knowledge Based Society*, II, 505-507.

Λαμπρινός, Ν., Στεφανής, Ν. 1996. Οι παιδικόι χάρτες «Διαδρομή σπίτι-σχολείο». *Πρακτικά 3ου Εθνικού Συνεδρίου Χαρτογραφίας*, Χαρτογραφική Επιστημονική Εταιρία Ελλάδος, 241-250.

Μιχαηλίδου, Ε. Φιλιππακοπούλου, Β. Νάκος, Β. Σταματόπουλος, Α. 2000. Η χρήση των οπτικών μεταβλητών στον σχεδιασμό θεματικών χαρτών από παιδιά Α', Β' και Γ' τάξης δημοτικού, *Πρακτικά του εθνικού συνεδρίου χαρτογραφίας*, Αθήνα.

Ottosson, T. (1988). 'What does it take o read a map?'. *Cartographica*, 25(4), 28-35.

Trifonoff, K., 1995. Going beyond location: Thematic maps in the early elementary grades. *Journal of Geography*, 94(2), 368-374.

Uttal, D. (2000). Seeing the big picture: map use and the development of spatial cognition. *Developmental Science*, 3 (3), 247-286.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παρατίθεται φάκελος συνοδευτικού υλικού με τα φύλλα εργασίας και την παρουσίαση «Χάρτες».